

Ministerstvo kultury ČR
Maltézské náměstí 1
118 00 Praha 1

Elektronická adresa podatelny: epodatelna@mkcr.cz

ID datové schránky: 8spaaur

Praha, 16. 4. 2021

Věc: Návrh na prohlášení Kostela Panny Marie Královny Míru s unikátní křížovou cestou sochaře K. Stádníka památkou (Praha 4 - Lhotka)

Podatel návrhu:

Pankrácká společnost, z.s., se sídlem Hudečkova 12/1097, Praha 4, 140 00

IČ: 26666154

DS: gi8zrwf

DS statutárního zástupce: 4dnd2ay

úvodem

Ministerstvo kultury může za kulturní památku prohlásit především věci, stavby nebo soubory věcí, které jsou významnými doklady historického vývoje, způsobu života a životního prostředí společnosti. Za kulturní památky může ministerstvo prohlásit rovněž věci, stavby nebo jejich soubory, které mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem.

V případě návrhu na prohlášení kostela Panny Marie Královny Míru s křížovou cestou sochaře K. Stádníka jsou splněny oba předpoklady pro prohlášení nemovitosti se souborem movitých věcí kulturní památkou, neboť stavba, její exteriér, prostředí i interiér mají hodnoty uvedené v § 2 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

Kostel Panny Marie Královny míru v rozsahu stavby kostela s kaplí Božského Srdce Páně, (popř. též farní přístavbou) vč. exteriéru kostelní/farní zahrady a vč. interiérového souboru plastik křížové cesty sochaře K. Stádníka se vyznačují výjimečnými kulturními hodnotami, současně mají vztah k významné historické události a jsou spojeny se jmény významných osobností 20. století.

Odlišná je situace v případě samostatně v prostoru zahrady kostela stojícího objektu jednopodlažní zděné garáže, který není součástí původního architektonického řešení, je rušivým prvkem bez stavebních a historických hodnot.

a) označení objektu

Kostel Panny Marie Královny míru - Lhotka, Praha 4 s křížovou cestou od sochaře Karla Stádníka

b) umístění areálu kostela Panny Marie Královny Míru na Lhotce

pozemky parc. čísel:

Stavba kostela s přístavbou fary a boční lodi se nachází na pozemcích parc. č. 1 a 2, k. ú. Lhotka

Zahradní exteriér kostela se nachází na pozemcích parc č. 1886/1, 1886/2 (t.č. zastavěno objektem garáží), 1887/3, k. ú. Lhotka.
adresa umístění stavby: Ve Lhotce 330/36, Praha 4, 142 00

Kostel je umístěn v ose podélné, téměř symetrické parcely, orientované severovýchodním a jihozápadním směrem. Parcela připomíná ostrov nebo spíše oázu uprostřed obytné zástavby protkané rušnými komunikacemi.

Kostel s farou a přístavbou boční kaple je obklopen kostelní/farní zahradou a nachází se na oploceném pozemku trojúhelníkového tvaru mezi ulicemi Mariánská - U koupadel - Ve Lhotce. Toto exponované umístění dává celému areálu sakrální stavby pohledovou a významovou dominanci. Kostel je tak přirozenou urbanistickou a architektonickou dominantou lokality.

c) označení vlastníka

Římskokatolická farnost u kostela Panny Marie Královny míru, Praha - Lhotka

d) stručná historie objektu

Wikipedie uvádí jako rok výstavby r. 1935. Odborné prameny však uvádějí jako rok výstavby kostela r. 1937. Stavbu navrhl a vedl arch. Rudolf Václav Svoboda.

Kostel byl vysvěcen 7. 11. 1937.

Kostel ve Lhotce byl původně jednodlnou stavbou. V r. 1942 byla provedena stavba fary bezprostředně přiléhající ke zdi kostela souběžně s ul. Mariánskou. Vestibul kostela je původní z r. 1937.

V r. 1992 byla přistavěna kaple Božského Srdce Páně (přístavba do ulice Ve Lhotce).

e) popis objektu, jeho stav a využití

Kostel Panny Marie Královny míru v Praze 4 - Lhotce je římskokatolickým farním kostelem lhotecké farnosti. Kostel slouží církevním účelům.

Kostel je mohutnou stavbou představující pozoruhodnou a svébytnou syntézu tradiční sakrální dispozice s prvky **neoklasicismu** (štíť v průčelí), ale i s moderními až puristicky utvářenými okny. Arch. Svoboda nenavrhl v druhé polovině třicátých let min. století kostel v tehdy moderním konstruktivistickém nebo funkcionalistickém stylu, jak bývá uváděno, nýbrž v čistém neoklasicistním stylu oprostěném od všech dekorativních prvků.

Jedná se o jednoduchý v současnosti trojlodní kostel se čtyřbokou věží s půlkruhovou apsidou a asymetricky umístěnou zvonící.

Hlavní vstup do kostela je zvýrazněn jednoduchým portikem o třech polích, na kterých je obdélníkové vitrážové okno. Hlavní průčelí je ukončeno jednoduchým sedlovým štítem. Dominantním prvkem kostela je nesporně vysoká asymetricky umístěná zvonice, členěná jen drobnými okénky schodiště v různých úrovních a zvonovým patrem, široce otevřeným pravouhlými otvory. Čtvercová vpadlá pole naznačují, že architekt patrně počítal s umístěním věžních hodin či orloje.

Interiér kostela je moderní. Oltář s kopií staroměstského barokního mariánského sloupu pochází od Břetislava Bendy. Kostel je známý především svou výjimečnou křížovou cestou s tématikou lidského utrpení, již vytvořil Karel Stádník.

Nepříliš zdařilá stavba fary (farní přístavba z r. 1942) do Mariánské ulice je dvoupodlažním částečně podsklepeným objektem obdélníkového půdorysu.

Přístavba boční kaple Božského Srdce Páně (r. 1991-2) od architekta Františka Fouska po evangelijní (levé) straně chrámu do ulice Ve Lhotce se původní architektuře naopak zdařile přizpůsobila. Přestože užívá neofunkcionalistické tvarosloví, původní jednoduší objekt kostela nenarušuje nýbrž vhodně doplňuje.

Historické souvislosti

Kostel Panny Marie Královny míru na Lhotce je jedním z dvanácti kostelů, které byly v Praze postaveny jako reakce na stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v r. 1918. Druhým z dvanácti kostelů postavených ve 30. letech 20. století, který se nachází na území Prahy 4, je spořilovský kostel sv. Anežky České a českých patronů (1934-1935), který byl prohlášen kulturní památkou v r. 2011 (kulturní památka rejst. č. ÚSKP 104271).

Interiér kostela na Lhotce

Interiér kostela pochází z let 1972 - 1976.

Uvnitř mešní lodi se nachází kruchta s varhanami a oltář, za nímž je umístěn sloup s replikou sochy z Mariánského sloupu. Apsida presbytáře je vyzdobena vitrážovými okny.

Interiéru kostela z díly Břetislava Bendy dominuje hlavní oltář s replikou staroměstského mariánského sloupu a unikátní plastická křížová cesta Karla Stádníka, jejíž jednotlivá zastavení zobrazují utrpení člověka v průběhu dějin s explicitními odkazy na zločiny fašismu a komunismu.

Oltář

Střídmý bílý oltář je doplněn replikou staroměstského barokního mariánského sloupu a pochází od Břetislava Bendy.

Křížová cesta

Unikátní křížová cesta byla provedena podle návrhu lhoteckého kněze Vl. Rudolfa je dílem sochaře a restaurátora Karla Stádníka. Je jedinečným uměleckým ztvárněním tématu lidského utrpení.

<https://www.rozhlas.cz/neobvykla-krizova-cesta-8010631>

Vitráže

Na obdélníkových vitrážových oknech presbytáře je zobrazen sv. Václav a sv. Anežka Česká.

Kostelní zahrada se vzrostlou stromovou zelení harmonicky dotváří a podporuje estetické působení stavby a její pohledovou atraktivitu navzdory střídmemu architektonickému provedení. Současně je umocněno emoční vyznění sakrální stavby typicky provedené v souladné harmonii dvojí vertikály - kostelní věže a korun stromů. Zahrada kostela byla navržena jako klasický předobraz rajské zahrady, vyznačuje se prostorovou uspořádaností, vyvážeností a rozmanitostí umožňující jak naplnění rituálních potřeb katolické církve (typicky zejm. při velikonočních obřadech), tak i v části za apsidou, kde byla založena ovocná zahrada, místo vhodné k odpočinku i kontemplaci v zelené oáze. Na tuto část navazují dominantní stálezelené jehličnaté dřeviny po obou stranách apsidy a dále lípa jako český národní strom a symbol sounáležitosti. Zahrada areálu kostela v posledních letech trpí cíleným kácením bez dosadby a zanebáváním péče.

f) zdůvodnění návrhu na prolášení stavby za kulturní památku - hodnoty stavby

Kostel Panny Marie Královny míru je jedním z dvanácti kostelů postavených pražskými katolíky po roce 1918 na paměť strženého mariánského sloupu na Staroměstském náměstí.

Čtvrť Lhotka je v seznamu kulturního dědictví dosud popelkou, když v celém územním obvodu se nachází jediný objekt registrovaný jako kulturní památka, a to památka drobné architektury, kaplička sv. Petra a Pavla.

Kostel Panny Marie Královny míru na Lhotce je nejen zajímavý z historického hlediska zmíněným impulsem pro jeho výstavbu. Jedná se rovněž o stavebně pozoruhodnou památku.

Konečně mimořádně symbolicky, emocionálně silná a umělecky dokonale ztvárněná křížová cesta z dílny sochaře a restaurátora Karla Stádníka, tj. soubor plastik zobrazující utrpení, smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista pryzmatem dějinného utrpení lidského činí tento kostel místem, které bylo, je a mělo by navždy zůstat místem hluboké kontemplace, místem výsostně posvátným, místem osobního setkávání se silou všehomíra, nikoli místem eklekticky, módně nahuštěných multifunkcí dnes populárních tzv. komunitních center akcentujících funkce klubové, spolkové, zábavní, sdružovací vč. gastroprovozů, vč. přebujelé funkce ubytovací, jak ji prosazuje projekt ing. arch. V. Jirsy, který původní funkci sakrální stavby upozaduje či spíše nevkusně přebíjí.

Z uvedených důvodů také vznikla na podporu prohlášení areálu kostela se zahradou a s jedinečnou křížovou cestou petice, jejíž signatáři současně protestují proti degradaci areálu, devastaci zeleně a nevkusnému zastavění téměř celé zahrady prstencem přístaveb.

V odůvodnění petitu se uvádí:

"Prohlášením konstruktivistického/neoklasicistního kostela Panny Marie Královny míru památkou dojde k podpoře sounáležitosti rezidentů se svým domovem, současně k podpoře uchování a rozvoje kulturního dědictví pro současné i budoucí generace."

g) ohrožení stavby vč. jejího prostředí, plánované potlačení sakrální funkce stavby
stavební záměr "Stavební úpravy fary a kostela Panny Marie Královny Míru - Praha Lhotka", (pravomocné územní rozhodnutí z r. 2016, probíhající řízení o vydání stavebního povolení)

Navrhovatel (resp. jeho předsedkyně jako tehdejší členka komise územního rozvoje RMČP4) se obrátili v průběhu řízení o povolení vykácení zahrady areálu kostela na ing. arch. M. Gavlasa s prosbou o zhodnocení stavebního záměru. Připomínky ing. arch. M. Gavlasa jsou přílohou návrhu. Z těchto pregnantních připomínek navrhovatel pro jednoduchost cituje:

--- začátek citace -----

V souvislosti s výše uvedeným stávajícím stavem je zarážející necitlivost a bezohlednost autorů předložené rekonstrukce a přístavby kostela a fary. Celkový návrh na místo toho, aby doplnil a dotvořil stávající kostel v původním důstojném klasickém duchu, jej přehlazuje a znehodnocuje. V souhrnné zprávě je uvedeno: "Základním krokem návrhu stavby je prověření hmotového uspořádání přístavby, aby tvořila harmonický celek zapadající do stávajícího kontextu. Přístavba je tedy navržena jako objem plynule obepínající hlavní loď a navazující na nové farní centrum. Střecha je v průběhu objektu expresivně modelovaná, kolem kostela se mírně svažuje k Mariánské ulici. Dále se uvádí: „Návrh přístavby je zcela soudobý, aby se starší i nové mohlo podpořit ve formě žádaného vzájemného kontrastu“.

To, co je napsáno v souhrnné zprávě, připomíná pohádku o císařových nových šatech. Autoři návrhu se domnívají, že vytvářejí harmonický celek zapadající do stávajícího kontextu, ale každý soudný člověk, a nemusí to být architekt, vidí, že přístavba je agresivní, nerespektuje duch místa a jednoduše řečeno je ošklivá a odpuzující. Jak může harmonicky

navazovat „expresivně modelovaná“ střecha na klasicky pojatý kostel? K čemu je „žádaný vzájemný kontrast“, když jediné správné je, aby staré a nové spolupůsobilo tak, jako by zde bylo odjakživa.

Také i nová sakrální architektura vyžaduje znalost klasických, řádových kompozičních principů, jako je symetrie, hierarchie, gradace a uměřenost. Autoři návrhu nechtěli nebo neumí pracovat s těmito principy a na místo sakrálního tvarosloví použili profánní, které ve svém důsledku, v případě přístavby, připomíná anonymní komerční objekt, který se stávajícím kostelem nemá nic společného. Věřící, kteří vstupují do farního centra, by si měli v jeho architektonickém pojetí uvědomit, že vstupují do duchovního prostoru a ne do obchodního domu nebo supermarketu. Který je navíc umocněn velkoplošnou mozaikou v 1. patře, která svým tvarem a umístěním, spíše připomíná reklamní billboard než vhodné místo pro posvátnou podobu Panny Marie.

Nová přístavba nepůsobí cize pouze z hlediska hmot a „expresivního“ členění, ale i z hlediska použitých materiálů a konstrukcí. Protihluková stěna do Mariánské ulice se může udělat z tradičního materiálu a nemusí se použít módních gabiónových košů, které jsou vhodné spíše pro opěrné zdi liniových staveb než pro oplocení církevního prostoru. Nepochopitelné je i použití vegetační střechy pro převážnou část nové přístavby. Tato střecha je velice náročná na údržbu, zvláště v současné době nedostatku srážkových vod. Tak, aby střecha byla skutečně zelená, bude vyžadovat automatickou závlahu, která je drahá jak pro instalaci, tak i provoz. Navíc stávající kostel, který je z poloviny opticky zapuštěn v zatravněné střeše, vypadá absurdně.

--- konec citace ----

B. Přílohy návrhu

- 1) Aktuální fotodokumentace exteriéru
- 2) Výstupy z rešerše historických pramenů
- 3) Zákres do katastrální mapy

C. Přílohy návrhu - aktuální ohrožení areálu kostela - vizualizace nové podoby areálu kostela Panny Marie Královny míru na Lhotce podle projektu Sdružení architektů pro obnovu kostela, Jirsa architekti, s.r.o., DUR, DSP, investor: ŘKF u kostela Panny Marie Královny Míru Praha - Lhotka, akce "Stavební úpravy fary a kostela Panny Marie Královny Míru - Praha Lhotka", 12/2017

zdroj: spisová dokumentace stavebního úřadu ÚMČP4, web ŘKF

PŘIPOMÍNKY K REKONSTRUKCI A PŘÍSTAVBĚ

KOSTELA PANNY MARIE KRÁLOVNY MÍRU – LHOTKA, PRAHA 4, ing. arch. M. Gavlas, 2. 4. 2018

za navrhovatele

M. Jelínková, předsedkyně spolku Pankrácká společnost, z.s. a zastupitelka MČP4